

Aan Stichting LOWI

(per e-mail)

Amsterdam, 21 augustus 2023

Onderwerp: reactie Adviescommissie LOWI op eindrapport Pro Facto

Beste bestuursleden van Stichting LOWI,

Inleiding

Op 19 juli jl. heeft de adviescommissie LOWI het eindrapport van Pro Facto van 25 mei 2023 “Het LOWI ervaren” besproken. Hierbij reageert de adviescommissie zoals verzocht op de aanbevelingen die in het rapport worden gedaan en specifiek op de aanbevelingen die invloed hebben op de werkwijze van het LOWI.

Opzet en beperkingen van het onderzoek

De adviescommissie is blij dat er een rapport ligt dat inzicht geeft in hoe de procedure bij het LOWI wordt ervaren door partijen, CWI's en instellingsbesturen. Op zichzelf is dat al waardevol en informatief. Maar de opdracht om onderzoek te doen naar de *beleving* van partijen, kent ook haar beperkingen.

Het LOWI is er voor klagers, beklagden en instellingsbesturen die met een wetenschappelijke integriteitsklacht te maken krijgen, maar vervult ook in algemenere zin een taak ten behoeve van de wetenschappelijke integriteit. De tevredenheid van partijen is belangrijk, maar dat is niet het enige waar het LOWI rekening mee zou moeten houden. Daar komt bij dat uit het rapport blijkt dat er een sterk verband is tussen de tevredenheid van partijen en de mate waarin zij het inhoudelijk eens zijn met het oordeel van het LOWI. Partijen die het niet eens zijn met het inhoudelijk oordeel van het LOWI waren op de relevante aspecten een stuk kritischer dan gemiddeld en vice versa (p. 64-65). Dit wordt door Pro Facto ook onderkend (p. 66-67). Een derde beperking is het risico op respons bias dat aanzienlijk is bij respondenten die al lang in een procedure verwickeld zijn en daar – vaak niet onbegrijpelijk – emotioneel door zijn aangedaan. Een vierde beperking is dat de respons vanuit secundaire gebruikers dusdanig laag was dat de resultaten van de uitgezette vragenlijst niet zijn meegenomen, maar de informatie van secundaire gebruikers uitsluitend is opgehaald uit 12 (groeps)gesprekken (p. 7-8).

Dat gezegd hebbende, het LOWI vindt het uiteraard wel heel belangrijk om te leren van de uitkomsten van het belevingsonderzoek. De aanbevelingen hebben op 19 juli jl. al zinnige gesprekken opgeleverd.

Reactie op conclusies

- Pro Facto waardeert de helderheid en motivering van de adviezen positief, vooral in de meest recente jaren. De adviescommissie leest hierin een bevestiging van de weg die in 2019/2020 is ingeslagen qua opbouw, schrijfstijl en nieuwe wijze van anonimiseren van de adviezen. Ook de opmerkingen over juridisch taalgebruik ziet de adviescommissie als bevestiging dat voort moet worden gegaan op de ingeslagen weg.
- Door een van de geïnterviewde CWI-leden wordt opgemerkt dat het LOWI de laatste jaren steeds marginaler zou zijn gaan toetsen aan de gedragscode. Dit punt komt ook in de conclusie van het rapport terug. De adviescommissie vindt dit in het licht van de uitgebrachte adviezen van de afgelopen jaren een onjuiste en onbegrijpelijke conclusie en vindt het belangrijk om dit te weerspreken. Het LOWI toetst niet marginaal of terughoudend. Het LOWI toetst juist ten volle of een gedraging een normschending van de gedragscode oplevert. Deze conclusie kan ook onmogelijk uit de adviezen van het LOWI van de afgelopen jaren worden afgeleid. De conclusie in het rapport lijkt alleen te zijn gebaseerd op deze ene uitspraak van het geïnterviewde CWI-lid en wordt zo ten onrechte veralgemeniseerd. Wat wel gebeurt, en misschien dat het betreffende CWI-lid daarop doelde, is dat het LOWI een CWI-advies soms kort maar krachtig bevestigt. Dat gebeurt wanneer de adviescommissie het advies van de CWI volledig onderschrijft. Dat zegt iets over de kwaliteit van CWI-adviezen, maar is echt iets anders dan marginale of terughoudende toetsing. Het komt trouwens ook regelmatig voor dat het LOWI het niet (volledig) eens is met een CWI en in de adviezen wordt dan uitgelegd waarom.
- Pro Facto merkt op dat een meer informele manier om inlichtingen in te winnen en een gevoel te krijgen met de manier van werken van het LOWI er niet is. Dat klopt maar in beperkte mate. Er wordt hoofdzakelijk per e-mail gecommuniceerd. De adviescommissie vindt het voor zijn positie niet passend om met een van de partijen informeel contact te hebben en bijvoorbeeld een partij te adviseren over wat wel of niet te doen. Dit zou afbreuk doen aan de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van het LOWI. En dat is toch een van de pijlers van een eerlijke procedure. Telefonisch contact over procedurele vragen is overigens altijd mogelijk. Dit wordt ook duidelijk naar partijen gecommuniceerd en in de praktijk wordt hier ook gebruik van gemaakt. Bovendien is ook de mogelijkheid vragen per e-mail te stellen laagdrempelig en wordt langs die weg veelvuldig informatie verstrekt.
- In de conclusie wordt opgemerkt dat het LOWI een strikt regime volgt waar het gaat om geheimhouding. En dat op zijn minst gekeken zou moeten worden naar mogelijkheden voor betrokken partijen om – onder voorwaarde van geheimhouding – te overleggen met directe collega's of vertrouwenspersonen. Het LOWI kan deze conclusie niet plaatsen. Er geldt inderdaad een geheimhoudingsplicht; de oprichters van het LOWI hebben dit reglementair zo bepaald en de adviescommissie kan overigens ook goed begrijpen dat de geheimhouding voor een beklagde wetenschapper van groot belang is. De geheimhouding is echter niet absoluut en kan door een ander en hoger belang (zoals het verdedigingsbeginsel) worden doorbroken, zie bijvoorbeeld ov. 12.6 in advies [2020-08](#). Overleg met (rechts)bijstandsverleners en vertrouwenspersonen worden door de geheimhoudingsplicht dus niet belemmerd en komt ook veel voor. In het informatieblad dat aan partijen wordt meegestuurd bij aanvang van de procedure, wordt daarnaast duidelijk vermeld dat partijen bij twijfel contact kunnen opnemen met het LOWI om te overleggen of zij hun zaak wel of niet met een derde kunnen bespreken.

Reactie op aanbevelingen

1. Leg (nog) duidelijker de rol en functie van de LOWI-procedure uit, zodat de verwachtingen van de primaire gebruikers zoveel mogelijk overeenkomen met de mogelijkheden.

De eigen indruk van de adviescommissie is dat de website al informatief en toegankelijk is en het informatieblad dat aan partijen wordt meegestuurd aan het begin van de procedure ook al erg verhelderend is. Misschien kan de website nog worden aangevuld met een animatie als laagdrempelige informatievoorziening waarmee tegelijkertijd aan verwachtingenmanagement wordt gedaan. De adviescommissie zal verder bekijken hoe aan deze aanbeveling het beste vorm kan worden gegeven.

2. Versoepel de geheimhoudingsplicht, bijvoorbeeld door toestemming te geven als beide partijen ermee instemmen en/of door het altijd mogelijk te maken om met een vertrouwenspersoon over de casus te spreken.

Deze aanbeveling heeft geen feitelijke grondslag, omdat dit nu al gebeurt en ook mogelijk is (zie hierboven).

3. Stel objectieve termijnen vast die vanaf het moment van de indiening van een verzoek tot de openbaarmaking van het advies lopen. Koppel de termijnen los van de beslissing over of het moment van een hoorzitting. Zorg ervoor dat de termijnen gehaald worden.

Deze aanbeveling hangt sterk samen met aanbeveling 4. Het rapport is voor de adviescommissie aanleiding om de organisatie van hoorzittingen te herzien. Een van de voorlopige ideeën is om inderdaad de eis los te laten dat alle of zoveel mogelijk LOWI-leden bij de hoorzittingen aanwezig moeten zijn en om vooraf per kalenderjaar hoorzittingsdata vast te stellen en deze ook te publiceren, zodat partijen daar op voorhand al rekening mee kunnen houden en het LOWI dan ook minder afhankelijk is van de verhinderdata van partijen. De adviescommissie onderschrijft dat het nu soms veel te lang duurt voordat er een geschikte datum is gevonden voor een hoorzitting als blijkt dat een hoorzitting in een zaak nodig is. Agenda's van alle betrokkenen zijn daar meestal debet aan. Een jaarplanning in plaats van ad hoc zittingsdata plannen zou kunnen helpen om de doorlooptijden te versnellen en zou ook qua termijnen op voorhand meer duidelijkheid kunnen geven.

4. Houd vaker mondelinge hoorzittingen en betrek ook de voorkeur van partijen en daarmee de procedurele rechtvaardigheid in de afweging om wel of niet een hoorzitting te houden.

De adviescommissie heeft moeite om vaker hoorzittingen uitsluitend te houden omwille van de procedurele rechtvaardigheid. Bij CWI's is in de regel al een hoorzitting geweest en daar zijn partijen mondeling gehoord. Het LOWI meent dat hoorzittingen moeten kunnen bijdragen aan de vaststelling (soms ook waardering) van de feiten. Wellicht maakt een jaarplanning (zie reactie op vorige aanbeveling) de drempel om een hoorzitting in een zaak te houden ook wel weer lager.

5. Overweeg als LOWI om een rol op te pakken waarbij de bevordering van naleving van wetenschappelijke integriteit in brede zin wordt nagestreefd. Doe meer aan de disseminatie van de LOWI-adviezen, door de adviezen op de website van het LOWI te categoriseren per thema, en breng algemene bevindingen en lijnen meer onder de aandacht bij CvB's.

De adviescommissie is gecharmeerd van deze aanbeveling en bezint zich op hoe hierin een rol kan

worden opgepakt. De Adviescommissie is zich bewust van de wenselijkheid van richtinggevende adviezen die de individuele zaak overstijgen. In dit kader kan worden gewezen op de praktijk dat, om algemene lijnen uit te lichten, waar dat mogelijk en zinvol is in adviezen wordt verwezen naar eerdere adviezen. Dat laat onverlet dat veel adviezen casuïstisch zijn door de grote rol van de omstandigheden van het geval. De zoekfunctie op de website zal in ieder geval worden verbeterd. Adviezen worden overigens wel vrij goed opgepikt. Er verschijnt bijvoorbeeld regelmatig iets over het LOWI op ScienceGuide. Misschien is het een idee om in het jaarverslag, meer nog dan nu wordt gedaan met het voorwoord van de voorzitter, te reflecteren op de uitgebrachte adviezen. Het jaarverslag wordt al wel breed verspreid. Een ander punt is dat het LOWI zich actief zal mengen in de herziening van de NGWI 2018 die op handen is. Dat wil zeggen: het LOWI zal de rol als kritische gesprekspartner voor de commissie die de herziening van de gedragscode moet onderzoeken zo volledig mogelijk pakken.

6. Bepleit bij de financiers van het LOWI structurele aanvullende financiering indien de aanbevelingen 3 tot en met 5 extra capaciteit vragen van het LOWI en diens ambtelijke ondersteuning.

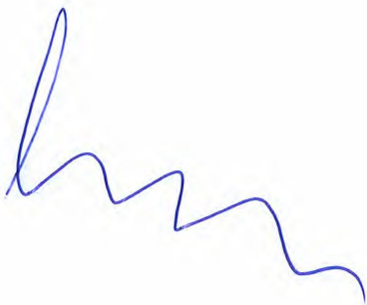
Geen commentaar, indien nodig is dit meer iets voor St. LOWI om op te pakken dan voor de adviescommissie LOWI.

Tot slot

De adviescommissie verneemt graag hoe de publicatie van dit rapport verder in zijn werk zal gaan en geeft St. LOWI in overweging om daarbij ook deze reactie van de adviescommissie op het rapport te publiceren.

Met vriendelijke groet,

namens de Adviescommissie LOWI

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large initial 'E' followed by a series of connected loops and a final flourish.

mr. E.J. Daalder

voorzitter